

TILINPÄÄTÖS JA TUNNUSLUVUT

Jennileena Lähteenmäki

Opinnäytetyö
Lokakuu 2009
Palvelujen tuottamisen ja johtamisen
koulutusohjelma
Ravitsemis- ja toimitilapalvelut
Pirkanmaan ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Pirkanmaan ammattikorkeakoulu
Palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelma
Ravitsemis- ja toimitilapalvelut

LÄHTEENMÄKI, JENNILEENA:
Tilinpäätös ja tunnusluvut

Opinnäytetyö, 37 s., liitteet 2 s.
Lokakuu 2009

Kirjanpito ja tilinpäätös ovat yrityksen toiminnassa keskeisiä ja lakisääteisiä velvollisuuksia. Niihin velvoittaa sekä Kirjanpitolaki että Euroopan yhteisöjen neljäs ja seitsemäs yhtiöoikeudellinen direktiivi. Tilinpäätös todentaa toiminnan tuloksen numeroiksi ja siihen tulee kirjata kaikki yrityksessä tilikauden aikana tehdyt toimenpiteet. Tilikertomuksen tarkastaa tilintarkastaja, joka antaa lausunnon tilien oikeellisuudesta. Valmiista tilinpäätöksestä voidaan laskea erilaisia tunnuslukuja, joilla mitataan yrityksen menestymistä kuluneella tilikaudella. Tilinpäätöksen tukena julkaistaan toimintakertomus, joka havainnollistaa yrityksen toimintaa sanallisesti.

Tämän työn tarkoituksena on tutustua neljään keskeiseen tunnuslukuun Talouselämä-lehden laskemien lukujen perusteella. Tarkasteltaviksi on valittu Suomen suurimpia yrityksiä ravitsemis-, toimitila- ja elintarviketeollisuudesta. Valitut yritykset ovat kaikki mukana konsernitiedoilla ja tarkasteltavat tunnusluvut on laskettu Talouselämä-lehden käyttämällä kaavoilla. Näin valitut tunnusluvut ja yritykset ovat keskenään vertailukelpoisia.

Työn toisena keskeisenä tarkoituksena on olla perustietopaketti tilinpäätöksiä ja tunnuslukuja osaamattomalle lukijalle. Työssä käsitellään yleisen laskentatoimien ja johdon laskentatoimen eroja ja laskelmien antamaa tietoa yrityksen tulevaisuuden suunnittelemisessa.

Tunnuslukuja ja tilinpäätöksiä tarkastellaan valittujen yritysten historian ja toimintakertomusten kautta. Vertailua tehdään myös eri toimialojen välillä sekä pörssissä noteerattavien että ei-pörssiyhtiöiden välillä. Mukana on myös kansainvälisiä yrityksiä ja niiden tuloksia verrataan suomalaisten yritysten tuloksiin ja tunnuslukuihin. Työn lopussa tarkastellaan tulevaisuuden näkymiä vallitsevan kansainvälisen taloudellisen taantuman aikana.

Asiasanat: Tilinpäätös, tunnusluvut, kirjanpito, laskentatoimi, kannattavuus

ABSTRACT

PIRAMK University of Applied Sciences
Degree Programme in Service Management
School of Food Studies and Facility Management

LÄHTEENMÄKI, JENNILEENA:
Financial Statement and Financial Indicators

Bachelor's thesis, 37 pages, appendices 2 pages
October 2009

Book-keeping and financial statement is an important part of business duties. The law of book-keeping and the fourth and seventh directives of the European Community business law require that they are accomplished. In the financial statement companies announce their success by number, and everything that has happened during the financial year must be marked in it. An accountant makes sure that everything is marked correctly and makes his report. From the completed financial statement can be count different kinds of indicators can be counted which measure the enterprise's success during last accounting period. With financial statement companies also publish an annual report of their functions.

In this study the purpose was to get acquainted with some of the main indicators which are counted by Talouselämä magazine. Companies that were chosen are among Finland's biggest enterprises. Their line of business is nutrition, cleaning and food industry. All these companies are compared with the figures that Talouselämä magazine has calculated and because of that figures are comparable.

Another purpose of this study was to make a basic information package about financial statements for those who do not know about book-keeping and economy. In this work it is also described what difference there is between general accounting and manager accounting.

This study has been made by reading annual reports and histories of those companies that were chosen. The comparison was made also with different kinds of industries and enterprises which are listed on the stock exchange and which are not. Some differences were also noticed between international and domestic enterprises.

Keywords: Financial statement, financial indicators, book-keeping, annual report

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	TILINPÄÄTÖS JA TUNNUSLUVUT	7
2.1	Tilinpäätöksen yhteydessä käytettäviä termejä	7
2.2	Näin tunnusluvut lasketaan.....	8
2.3	Vertailussa käytettävät tunnusluvut	10
2.3.1	Liikevaihto	11
2.3.2	Kokonaistulos	11
2.3.3	Omavaraisuusaste %	11
2.3.4	Sijoitetun pääoman tuotto %.....	12
3	LASKENTATOIMI JOHDON APUNA.....	13
4	YRITYSTEN VALINTA.....	15
5	TUNNUSLUKUJEN ANALYSOINTI YRITYKSITTÄIN	17
5.1	HKScan Oyj	17
5.2	Valio Oy	19
5.3	Atria Oyj.....	21
5.4	Raisio Oyj	22
5.5	Saarioinen Oy.....	24
5.6	Lännen Tehtaat Oyj	25
5.7	Sodexo Oy.....	26
5.8	Fazer Oy.....	28
5.9	Lassila & Tikanoja Oyj	29
5.10	ISS Palvelut	30
6	YRITYSTEN VERTAILU TOIMIALOITTAIN.....	32
7	EROJA PÖRSSI- JA EI-PÖRSSIYHTIÖN VÄLILLÄ	35
8	POHDINTAA JA TULEVAISUUDEN NÄKYMIÄ.....	36
	LÄHTEET	37
	LIITTEET	39

1 JOHDANTO

Kirjanpito ja tilinpäätös ovat Suomessa jokaisen yrityksen lakisääteisiä velvollisuuksia. Siihen velvoittaa meidän oma lainsäädäntömme, kirjanpitolaki ja –asetus (Kirjanpitolaki 1973) ja Euroopan yhteisöjen yhtiöoikeudellisen direktiivin säännökset (Euroopan yhteisöjen neljäs ja seitsemäs yhtiöoikeudellinen direktiivi 1978). Kirjanpito ja tilinpäätös ovat pitkälti julkisia raportteja. Laskukaavat ja kaaviot noudattavat lakeja ja asetuksia ja siksi yritykset ovat niiden perusteella vertailukelpoisia. Tilinpäätös on tehtävä aina jokaisen tilikauden jälkeen, mikä yleensä on 12 kuukautta. Tilinpäätös on keskeinen osa yrityksen julkaisemaa vuosikertomusta, joka kuvaa yrityksen toimintaa. Isommat yritykset sekä pörssi-yhtiöt julkaisevat myös tietyin väliajoin tulosraportteja, osavuosikatsauksia, yrityksen taloudellisesta tilanteesta. (Kinnunen 2002, 19; Kinnunen, Laitinen E., Laitinen T., Leppiniemi & Puttonen 2004, 11 - 12, 17)

Keskityn työssäni tilinpäätökseen ja siitä laskettavissa oleviin kannattavuutta, vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta edustaviin tunnuslukuihin. Työn toinen tavoite on avata arkikielelle talouselämässä käytettävää termistöä. Ennen varsinaista yritysten tilinpäätösten tulkintaa käyn läpi käsitteitä, joiden merkitys on ymmärrettävä tilinpäätöksiä tarkasteltaessa. Olen valinnut työhöni tarkasteltavaksi ravitsemis- ja toimitilapalveluyrityksiä sekä elintarvikealan yrityksiä. Valitsemani yritykset kuuluvat maamme 500 suurimman yrityksen joukkoon vuoden 2009 Talouselämä-lehden mukaan (Talouselämä 2009). Niihin sisältyy sekä pörssissä noteerattavia sekä ei-pörssi-yhtiöitä. Osa yrityksistä on ulkomaalaisomistuksessa ja osa on kotimaisia perheyrityksiä. Yritysten tilinpäätöksiä ja tunnuslukuja tarkastelen vuodesta 2005 alkaen.

Kappaleessa 3 käsittelen johdon laskentatoimea verrattuna yleiseen laskentatoimeen. Yleinen (tai ulkoinen) laskentatoimi perustuu kirjanpitoon ja sen päädokumentti on tilinpäätös. Johdon laskentatoimi, jota voidaan kutsua myös operatiiviseksi tai sisäiseksi laskentatoimeksi, on yritysjohton päätöksentekoa

avustavaa ja tukevaa laskentaa, jonka avulla yrityksen johto tekee tulevaisuuden suunnitelmia ja vertailee esim. erilaisten investointien kannattavuutta ja edullisuutta. Hyvä esimerkki johdon laskentatoimesta on tavoitelaskelma eli budjetti. Suunnitelmalaskelmien lisäksi tehdään toimintavuoden aikana tarkkailulaskelmia, joiden tuloksia verrataan suunnitelmabudjettiin ja asetettuihin tavoitteisiin. (Neilimo & Uusi-Rauva 2001, 13-14)

2 TILINPÄÄTÖS JA TUNNUSLUVUT

Tässä luvussa käsittelen yleisimpiä tilinpäätöksen liittyviä asioita ja lukuja sekä sitä, mitä ne kertovat yrityksen toiminnasta ja tuloksesta. Käytän pohjana Talouselämälehden tapaa laskea tunnusluvut, koska myös yritykset, jotka olen työhöni valinnut, pohjautuvat Talouselämälehden tekemiin laskelmiin. Tilinpäätöksissä ja toimintakertomuksissa käytetään talouselämän termistöä, mikä tekee siitä usein vaikeaselkoista, mikäli termistö ei ole hallinnassa. Niille, jotka eivät ole päivittäin tekemisissä kyseisten termien kanssa, eivät tilinpäätökset paljoa kerro.

Tunnuslukuja, joita seurataan, on useita erilaisia. Yleisimmin käytetty on yrityksen liikevaihto, mikä ei yksinään kerro yrityksen kannattavuudesta vielä mitään. Liikevaihdon muutokset ovat myös tiukasti sidoksissa rahan arvoon ja sen muutoksiin. Liikevaihto voi kasvaa, mutta inflaation vuoksi todellinen tulos voi olla edellistä vuotta heikompi. Yksittäistä tunnuslukua, mikä kertoisi yksiselitteisesti yrityksen todellisesta menestymisestä, ei tilinpäätöksestä pystytä nostamaan esille. (Kinnunen 2002, 19; Kinnunen, Laitinen E., Laitinen T., Leppiniemi & Puttonen 2004, 45-46)

EU:n alueella on käytössä yhtenäiset vaatimukset koskien tilinpäätöksiä, mikä on tehnyt tilinpäätöksestä erittäin merkittävän yrityksen taloudellisen tilan tietolähteen. Pisimmälle tämä yhtenäistäminen on viety pörssiyhtiöiden osalta, joissa on käytössä ns. IAS/IFRS-tilinpäätösstandardi. (Kinnunen 2002, 19; Kinnunen, Laitinen E., Laitinen T., Leppiniemi & Puttonen 2004, 16)

2.1 Tilinpäätöksen yhteydessä käytettäviä termejä

Edellisessä kappaleessa nousi esille jo muutama tilinpäätöksen yhteydessä käytettävä termi. Olen kerännyt työn loppuun luettelon (Liite 1), josta termit löytyvät aakkosjärjestyksessä helposti ja nopeasti.

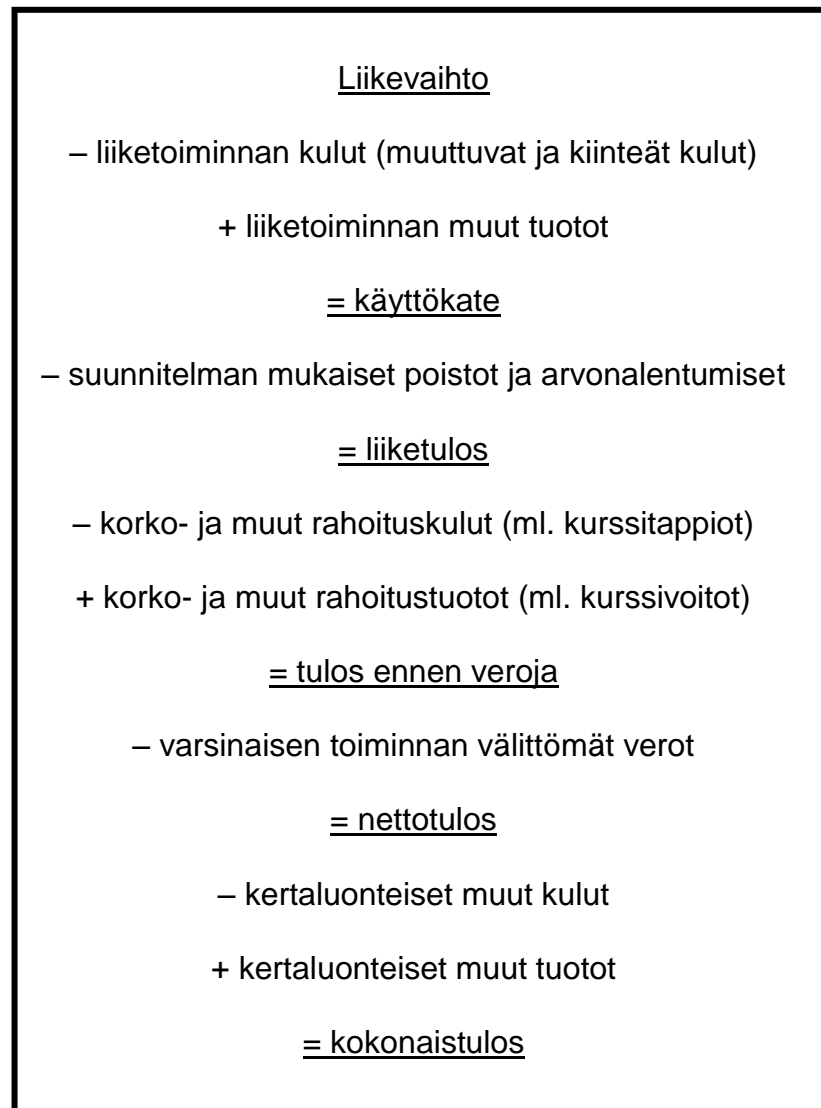
2.2 Näin tunnusluvut lasketaan

Yrityksen taloudellisen kehittymisen seuraamiseksi sekä taloudellisen tilan analysoimiseksi yrityksen pitämästä kirjanpidosta siirretään kaikki tilikauden liiketapahtumat (menot, tulot, rahoitustapahtumat ja niiden oikaisu- ja siirtomerkinnyt) yhteenvetoon, joka sisältää sekä tasetilin että tulostilin. Tasetili kuvaa yrityksen taloudellista tilaa tilikauden päättymisen hetkellä. Tulostilistä näkee tilikauden aikana aikaansaadun todellisen tuloksen. Näistä saadaan aikaiseksi lopullinen eli virallinen tilinpäätös. Tilinpäätöksestä laskettavilla tunnusluvuilla on suuri merkitys esim. silloin, kun sijoitetaan rahaa kyseisen yrityksen toimintaan. Tunnusluvuista voidaan tulkita yrityksen kannattavuutta, vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta. On olemassa erityisiä tunnuslukujen arvosteluasteikkoja, joiden avulla toimintaa voidaan tulkita joko hyväksi, tyydyttäväksi, välttäväksi tai heikoksi. (Kinnunen 2002, 19; Kinnunen, Laitinen E., Laitinen T., Leppiniemi & Puttonen 2004, 14-16, 19)

Tunnuslukujen laskemiseksi täytyy olla tiedossa yrityksen toiminnasta tiettyjä lukuja. Tuloslaskelman mallit on määritelty Euroopan yhteisöjen neljännessä yhtiöoikeudellisessa tilinpäätösdirektiivissä, joten laskelmat laaditaan sen kaavoja noudattaen. Tuloslaskelman lisäksi lainsäädännössä on lueteltu useita sellaisia asioita, joita on ilmoitettava liitetietona. Euroopan yhteisöjen neljäs yhtiöoikeudellinen direktiivi edellyttää myös, että tilinpäätöksen yhteyteen on laadittava toimintakertomus sekä tilintarkastuskertomus. (Kasanen, Koskela, Leppiniemi, Puttonen & Virtanen 1996, 38 – 49)

Talouselämä-lehti käyttää tarvittavien tietojen selvittämiseksi seuraavaa kaaviota:

KUVIO 1. Oikaistu tilinpäätös (Talouselämä 2008)

Kun kirjanpidon tapahtumista on saatu edellistä kaavaa käyttäen laskettua tarvittavat luvut, voidaan lisäkaavoja käyttämällä laskea lisää tunnuslukuja. Esim. omavaraisuusaste - % saadaan seuraavalla kaavalla:

$$\frac{100 \times \text{omat varat}}{\text{omat varat} + \text{muut velat (paitsi ennakkomaksut)}}$$

KUVIO 2. Omavaraisuusaste % (Balance Consulting 2009)

tai sijoitetun pääoman tuotto % saadaan seuraavalla kaavalla:

$$\frac{100 \times \text{NORM} \times (\text{nettotulos} + \text{rahoituskulut} + \text{verot})}{\text{sijoitettu pääoma keskimäärin}}$$

KUVIO 3. Sijoitetun pääoman tuotto % (Balance Consulting 2009)

Tilinpäätöksiä analysoitaessa voidaan saatu tieto yleensä perustella laskennallisesti jollakin kaavalla, joten tuloksia on turvallista vertailla. Talouselämä soveltaa tunnuslukujen laskennassa Yritystutkimusneuvottelukunnan suosituksia (Talouselämä 2008).

2.3 Vertailussa käytettävät tunnusluvut

Tunnusluvut, jotka valitsin työhöni ovat liikevaihto, kokonaistulos, omavaraisuusaste % ja sijoitetun pääoman tuotto %, jotka esittelen paremmin seuraavissa kappaleissa.

2.3.1 Liikevaihto

Liikevaihto kertoo sen rahamäärän, minkä yritys saa varsinaisesta liiketoiminnastaan. Liikevaihto on yksi merkittävimmistä taloudellisista tunnusluvuista ja se kertoo paljon yrityksen koosta. Varsinaista yrityksen taloudellista tilaa se ei kuitenkaan kerro. Pelkän liikevaihdon perusteella yrityksiä harvoin pystyy vertailemaan keskenään. Mutta esimerkiksi palvelualoilla voidaan käyttökelpoisena tunnuslukuna pitää liikevaihdon määrää työntekijää kohti. Liikevaihto on yleisin ja käytetyin tunnusluku ja se antaa perustan koko yrityksen olemassaololle sekä tilinpäätökselle, siitä syystä valitsin sen yhdeksi tarkasteltavaksi tunnusluvuksi.

2.3.2 Kokonaistulos

Kokonaistulos on yrityksen koko toiminnan tulos ja se ilmoitetaan tilinpäätöksen viimeisellä rivillä. Yrityksen kokonaistulos joko lisää tai vähentää yrityksen pääomaa. Kokonaistuloksella on suuri merkitys yritykselle ja sen omistajille. Tästä summasta omistaja voi jakaa voittoa tai siirtää varoja yrityksen toiminnan ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Tämä luku kertoo jo enemmän yrityksen kannattavuudesta kuin esimerkiksi liikevaihto, joka on suoraan verrannollinen yrityksen kokoon. (Salmi 2000, 59)

2.3.3 Omavaraisuusaste %

Omavaraisuusaste kertoo yrityksen kyvystä kestää tappioita. Se mittaa yrityksen vakavaraisuutta ja mitä suurempi luku on, sitä vakavaraisempi yritys. Omavaraisuusaste on oman pääoman ja kokonaispääoman suhde. Omavaraisuusaste mittaa yrityksen mahdollisuutta selviytyä taloudellista tappioista pitkällä aikavälillä. Luvulla on siten merkitystä erityisesti sijoittajille. Yritystutkimusneuvottelukunnan (YTN) mukaan yli 40 % on hyvä ja alle 20 % on heikko. (Balance Consulting 2009; MTT 2009)

Tarkasteltuani valitsemieni yritysten tulevaisuuden tavoitteita tilinpäätöskertomuksista, lähes jokaisen tavoitteena oli omavaraisuusasteen nostaminen tai pitäminen yli 40 %:ssa.

2.3.4 Sijoitetun pääoman tuotto %

Sijoitetun pääoman tuotto prosentista käytetään myös nimitystä ROI (= Return on Investment). Tunnusluku ilmoittaa yrityksen sitomilleen varoille ansaitseman tuoton. Jotta kannattavuus olisi kunnossa, yrityksen sijoitetun pääoman tuotto %:n pitäisi olla kilpailukykyinen ainakin vallitsevien riskittömien korkotasojen, esim. valtion obligaatioiden korkojen, kanssa. (Kasanen, Koskela, Leppiniemi, Puttonen & Virtanen 1996)

3 LASKENTATOIMI JOHDON APUNA

Jokaisen yrityksen tehtävänä on tuottaa tulosta, toisin sanoen voittoa. Siihen pääsemiseksi yrityksen johdon on asetettava toiminnalle tietyt tavoitteet. Organisaatio ja sen jäsenet on saatava toiminaan tavoitteiden mukaisesti. Tavoitteet ovat pääsääntöisesti taloudellisia, kuten rahoitus ja kannattavuus, mutta yrityksellä voi olla myös henkilöstön kehittämiseen tai ympäristöystävälliseen toimintaan liittyviä tavoitteita. Kaikkea tätä toimintaa kutsutaan toiminnan ohjaamiseksi. Toiminnan ohjaamisessa voidaan erottaa kaksi osa-aluetta: suunnittelu ja valvonta. Suunnitteluvaiheessa toiminnalle asetetaan tavoitteet ja etsitään keinoja tavoitteeseen pääsemiseksi, kehitetään erilaisia toimintavaihtoehtoja eli strategioita, vertaillaan niiden kannattavuutta ja niiden pohjalta valitaan toteutettava tapa toimia. Valvonnalla selvitetään onko toteutus onnistunut ja onko tavoitteisiin päästy. (Kinnunen, Leppiniemi, Puttonen & Virtanen 2002, 159-162)

Merkityksellisin osuus toiminnan ohjaamisessa on yrityksen kannattavuus. Laskentatoimi kerää ja rekisteröi yrityksen toimintaa ja taloudellista tilaa koskevaa informaatioita ja auttaa yrityksen johtoa toiminnan suunnittelussa. Johdon laskentatoimi on vapaampaa kuin yleinen laskentatoimi, se suuntaa tulevaisuuteen ja perustuu ennusteisiin ja arvioihin. Johdon laskentatoimi voidaan erotella useampiin eri laskemiin. Kustannuslaskenta kertoo johdolle konkreettisesti mitä yrityksen valmistama tuote / palvelu maksaa. Hinnoittelulaskenta on osa kustannuslaskentaa, mutta sen tehtävänä on asettaa valmistettavalle tuotteelle kannattava ja kilpailukykyinen hinta. Budjetti tehdään yleensä vuodeksi kerrallaan. Se voidaan tehdä myös osabudjetteina yrityksen pienemmissä osa-alueissa esim. myynti- tai ostobudjetti. Budjetointi sisältää suunnittelun, toteutuksen ja tarkkailun. Tulosityksikkölaskennan tarkoitus on jakaa päätöksentekovastuuta pienempiin yksiköihin, lisätä joustavuutta ja antaa yrityksen johdolle mahdollisuus keskittyä strategiseen johtamiseen. Investointilaskelmat ovat yleensä pitkän aikajakson suunnittelua. (Neilimo & Uusi-Rauva 2001, 33-37)

Verrattuna yleiseen laskentatoimeen johdon laskentatoimi on siis suunnittelua ja toimintaa ohjaavaa laskentaa, joka perustuu ennusteisiin ja arvioihin tulevaisuudesta ja tulevasta taloudellisesta tilanteesta. Yleinen laskentatoimi on suunnattu enemmän rahoittajille, omistajille ja muille sidosryhmille. Sen perustana on lakisääteinen kirjanpito, se on menneisyyteen suuntaavaa ja sen informaatio on todellista ja todennettavissa. (Kinnunen, Leppiniemi, Puttonen & Virtanen 2002, 161)

4 YRITYSTEN VALINTA

Valitessani vertailtavia yrityksiä halusin keskittyä oman alani yrityksiin tai sitä läheisesti sivuaviin yrityksiin. Talouselämä 500 (Talouselämä 500 2008) listan mukaan lähes kaikki ravitsemis-, elintarvike- ja toimitilapalvelualojen yritykset olivat mukana vertailussa konsernitiedoilla, joten päädyin ottamaan mukaan vain näillä tiedoilla listassa olevia yrityksiä. Konsernilla ei ole kirjanpitovelvollisuutta, vaan konsernin emoyhtiö laatii konsernitilinpäätöksen, joka on samaan konserniin kuuluvien yritysten tilinpäätösten yhdistelmä. Jokainen konsernin yritys on kirjanpitovelvollinen ja konsernitilinpäätöksessä yritysten tekemät tilinpäätökset yhdistetään, aivan kuin kyseessä olisi yksi yritys. (Kinnunen, Laitinen E., Laitinen T., Leppiniemi & Puttonen 2004, 44-46) Tästä syystä päätin tulkita vain konsernitiedoilla olevia yrityksiä, jotta vertailtavat tunnusluvut olisivat samalla tavalla laskettuja.

Maamme 500 suurimman yrityksen joukossa ravitsemis-, elintarvike- ja toimitilapalvelualojen yrityksiä on noin 20. Korkeimmalla sijalla nro 27 oli HK-Scan, jonka osakkeen arvo noteerataan myös pörssissä. Korkeimmalle sijalle ei-pörssiyhtiöistä nousi Valio sijalla nro 36. Oleellista työni kannalta ei kuitenkaan ole yrityksen koko ja listasijoitus, vaan laskentatoimen tunnuslukuja apuna käyttäen tulkitsen yritysten kannattavuutta, vakavaraisuutta, maksuvalmiutta ja kasvun kehitystä edeltävinä neljänä vuonna. Talouselämä-lehden tekemä lista toimi perusteena yritysten valinnalle ja analysoinnin rajaamiselle suuren kokoluokan yrityksiin, jotta käytettävät tunnusluvut olisivat vertailukelpoisia. Suurimpien yhtiöiden tilinpäätökset ja toimintakertomukset ovat myös varmimmin julkisesti saatavilla.

Elintarviketeollisuudesta valitsin tarkasteltaviksi seuraavat yritykset: HK-Scan, Valio, Atria, Raisio, Saarioinen ja Lännen Tehtaat. Ravitsemispalveluita tarjoavista yrityksistä mukana ovat Sodexo ja Fazer. Toimitilapalveluyrityksistä 500 suurimman joukossa ovat Lassila & Tikanoja ja ISS Palvelut. Alun perin mukana oli myös SOL Yhtiöt, mutta viimeisimmässä, vuoden 2009 tiedoissa se oli pu-

donnut listalta pois, joten sen tietoja ei enää ollut saatavissa. Arla Ingman on listalla vuonna 2008, mutta sen osalta ei ollut saatavissa aikaisempien vuosien tunnuslukuja. Tämä rajasi valitut yritykset 300 suurimman joukkoon. Valituista yrityksistä Suomen pörssissä noteerattavia ovat HK-Scan, Atria, Lännen Tehtaat, Lassila & Tikanoja ja Raisio. Sodexon osakkeet noteerataan Pariisin pörssissä. (Taloussanomat 2009; Sodexo 2009)

5 TUNNUSLUKUJEN ANALYSOINTI YRITYKSITTÄIN

Tässä luvussa tarkastelen yritysten tilinpäätöksiä ja niistä laskettuja tunnuslukuja yritykseen kerrallaan ja tutkin niihin johtaneita syitä. Olen taulukoinut jokaisen yrityksen ne tunnusluvut neljän vuoden ajalta, joita työssäni tarkastelen. Käsittelen yritykset siinä suuruusjärjestyksessä, minkä Talouselämä-lehti on tehnyt keväällä 2009. Yrityksien toiminnasta ja taustoista olen etsinyt tietoa viimeksi julkaisusta vuosikertomuksista ja yritysten omilta internet-sivuilta.

5.1 HKScan Oyj

HKScan Oyj on yksi Pohjoismaiden johtavista ruokayrityksistä. Se valmistaa, myy ja markkinoi sian-, naudan- ja siipikarjanlihaa, lihavalmisteita ja valmiita ruokia vähittäiskaupalle, suurkeittiöille, teollisuudelle ja vientiin. Markkina-alue koostuu Suomesta, Ruotsista, Baltianmaista ja Puolasta. Vuonna 2008 konsernin liikevaihdosta 50,0 % tuli Ruotsista ja Suomesta 31,4 %. Yhtiö toimii yhdeksässä eri maassa ja sen palveluksessa on noin 10 000 henkeä. HKScanin liike-toiminnasta Suomessa vastaavat HK Ruokatalo Oy ja LSO Foods Oy. HK Ruokatalolle kuuluu teollinentoiminta, myynti, markkinointi, logistiikka ja kuljetukset, LSO Foods hankkii sikoja ja nautoja HK Ruokatalon tarpeisiin. HK Ruokatalon tuotemerkkejä Suomessa ovat HK, Kariniemen, Via ja Kokki. HKScan Oyj on pörssi-yhtiö ja sen osakkeet ovat julkista kauppatavaraa. HKScan:n omilla internet-sivuilla on pankkiiriliikkeitä, jotka antavat ennusteita ja analysoivat yritystä sijoituskohteena. (HKScan 2008)

TAULUKKO 1. HKScan Oyj:n tunnuslukuja vuosilta 2005 – 2008

HKScan	2005	2006	2007	2008
Liikevaihto	883 milj. €	934 milj. €	2 107 milj. €	2 295 milj. €
Kokonaistulos	18 milj. €	28 milj. €	33 milj. €	5 milj. €
Omavaraisuusaste, %	45	44	29	30
Sijoitetun pääoman tuotto %	7	10	9	5

Yllä olevasta taulukosta (taulukko 1) voidaan todeta, että HKScan Oyj:n liikevaihto on kasvanut vuosina 2005 – 2008 2,5 kertaiseksi. Tämä selittyy pitkälti yritysostoilla, yhdistymisillä ja laajentumisella. Vuonna 2005 HK Ruokatalo Group Oyj:n tytäryhtiöt Broilertalo Oy, Food Kuljetus Oy, Koiviston Teurastamo Oy ja Pouttu Foods Oy sulautuivat HK Ruokatalo Groupiin. Vuonna 2006 HK Ruokatalo Group ja tanskalainen yhteistyökumppani Danish Crown hankkivat omistukseensa Puolan suurimman liha-alan yrityksen Sokolówin kaikki osakkeet ja yritys vedettiin pois Varsovan pörssistä. Vuonna 2007 toimintaa laajennettiin Ruotsiin, kun HK Ruokatalo Group osti Scan Ab:n, mikä oli Ruotsin suurin liha-alan yritys. Tässä yhteydessä myös yrityksen nimi vaihdettiin kansainvälisemmäksi HKScan Oyj:ksi. Vuonna 2008 liikevaihtoon vaikuttavia yrityskauppoja ei tehty. (HKScan 2008)

HKScan Oyj:n kokonaistulos (taulukko 1) ei noudattele samaa linjaa liikevaihdon kanssa. Vuodesta 2005 vuoteen 2007 tulos on kasvanut, mikä johtuu pitkälti yritystoiminnan laajentumisesta näinä vuosina, mutta vuonna 2008 kokonaistulokseen on tullut valtava notkahdus. Huonoon tulokseen vaikuttivat mm. kansainvälinen lihamarkkinatilanteen jatkuminen kireänä, tuotantokustannusten voimakas nousu ja Suomen teollisen rakennemuutoksen aiheuttamat kulut. Vuonna 2008 Suomen osuus liikevoitosta oli 33,5 %. (HKScan 2009)

HKScan Oyj:n omavaraisuusaste % (taulukko 1) on tarkkailuvuosina pysynyt hyvänä. Vuonna 2008 omavaraisuusaste on pysynyt 30 %:ssa vaikka liikevoitto

onkin painunut alas. Koska omavaraisuusaste on pysynyt hyvänä, on oletettavaa että mahdolliset tulevat taloudellisesti huonot ajat eivät ole kohtalokkaita HKScan Oyj:lle. Sijoitetun pääoman tuotto % on ollut koko tarkastelujakson ajan positiivinen eli sijoitetulle pääomalle on saatu tuottoa. Verrattuna esimerkiksi vuonna 2008 otettujen Valtion tuotto-obligaatioiden keskimääräiseen tuotto %:in 3,75 (Valtiokonttori 2009) on HKScan:n luku ollut korkeampi, joten todellisuudessaakin tuottoa sijoitetulle pääomalle on saatu.

5.2 Valio Oy

Valio on suomalaisten maidontuottajien omistama yritys. Valio perustettiin vuonna 1905 Hangossa Voinvienti-osuusliikkeen nimellä tarkoituksena edistää suomalaisen voin vientiä ja valvomaan sen laatua. Vuosien saatossa Valiosta on kehittynyt Suomen johtava meijerialan yritys, joka on myös korkealaatuisten tuotteiden kansainvälinen markkinoija. Valion liikevaihdosta noin 30 % saadaan ulkomaan toiminnasta. Valiolla on ulkomailla myyntiyhtiöt Belgiassa, Venäjällä, USA:ssa, Ruotsissa, Virossa, Latviassa, Liettuassa ja Kiinassa. Valio työllistää tällä hetkellä noin 4 200 henkilöä ja tuotevalikoimaan kuuluu noin 1 000 tuotetta. Valion toiminnan ohjenuorana ovat yhä samat asiat kuin yritystä perustettaessa, laatu, osaaminen ja vastuullisuus. Nykyään Valio on suomalaisen ravitsemuksen suunnannäyttävä ja terveysvaikutteisten tuotteiden kansainvälinen edelläkävijä. Ravitsemustutkimus kohdistuu pääasiassa terveysvaikutteisten tuotteiden tutkimiseen ja kehittämiseen, kuten Evolus-, Gefilus-, ProFeel- ja laktoositon-tuotteet. Maidontuottajien määrä Suomessa on laskussa ja ensimmäisen kerran myös Valiolle maitoa tuottavien tilojen määrä laski maaliskuussa 2009 alle 10 000:n. Jos tuottajien määrä edelleen laskee, joudumme turvautumaan tuontimaitoon, mikä taas heikentää tuotteiden laatua ja tuoreutta sekä maamme maaseudun elinkelpoisuutta. (Valio 2009)

TAULUKKO 2. Valio Oy:n tunnusluja vuosilta 2005 – 2008

Valio	2005	2006	2007	2008
Liikevaihto	1 579 milj. €	1 621 milj. €	1 713 milj. €	1 844 milj. €
Kokonaistulos	11 milj. €	4 milj. €	12 milj. €	- 6 milj. €
Omavaraisuusaste, %	43	42	40	36
Sijoitetun pääoman tuotto %	4	3	5	1

Valion Oy:n liikevaihdon kehitys (taulukko 2) on ollut tarkkailuvuosina hyvin maltillista, mutta joka vuonna nousujohteista. Isoja laajentumisia tai yritysostoja ei näinä vuosina ole ollut. Suurimmat muutokset ovat tapahtuneet maidon raaka-ainehinnan jatkuvassa nousussa. Lisäksi on investoitu jo olemassa oleviin markkina- ja tuotantoalueisiin. Vuonna 2006 tulos jäi edellisvuotta heikommaksi, koska maidon ostohintaa nostettiin kompensoimaan maidontuottajien kustannusten nousua. Tilityshinta osuuskunnille oli 1,2 snt / l enemmän kuin vuonna 2005. Vuonna 2007 maidon raaka-aineen tilityshinta jatkoi yhä nousuaan ja oli 2,2 snt / l enemmän kuin edellisenä vuonna. Suurimmat investoinnit niin vuonna 2007 kuin vuonna 2008 ovat olleet ravintorasvatehtaan uudistaminen Seinäjoella ja palvelukeskuksen rakentaminen Moskovaan. (Valio 2009)

Vuoden 2008 tulos (taulukko 2) oli 20 milj. euroa huonompi kuin edellisenä vuotena. Merkittävin syy tappioon oli Venäjän ruplan, mutta myös Ruotsin kruunun heikentyminen euroon verrattuna vuoden lopussa. Maitoraaka-aineesta maksettiin 135 milj. edellisvuotta enemmän eli peräti 7,9 snt / l enemmän kuin vuonna 2007. Tarkasteluvälillä maidon raaka-aineesta maksettava litrahinta on siis noussut 11,3 snt / l. (Valio 2009)

Valio konsernin omavaraisuusaste (taulukko 2) on pysynyt kolmena ensimmäisenä tarkasteluvuonna hyvänä eli yli 40 %. Vuonna 2008 se oli 36 %, mutta lasusta huolimatta konsernin maksuvalmius on säilynyt tyydyttävänä koko tarkastelujakson aikana. (Valio 2009)

Sijoitetulle pääomalle sen sijaan ei tuottoa ole tullut ja varsinkin verrattuna vuoden 2008 korkotasoon (Valtiokonttori 2009) Valion sijoitetun pääoman tuotto jäi alle yleisen korkotason.

5.3 Atria Oyj

Atria Oyj on HKScan:n ohella yksi Pohjoismaiden, Baltian ja Venäjän johtavista tuoreruoka-alan yrityksistä ja liikevaihdoltaan Suomen suurin lihanjalostaja. Atria Oyj:n juuret ovat vuodessa 1903, jolloin perustettiin sen vanhin omistajaosuuskunta. Konsernin palveluksessa on tällä hetkellä 6 100 henkilöä. Atria Oyj:n osakkeet noteerataan myös Helsingin pörssissä eli kyseessä on pörssi-yhtiö. (Atria 2009)

Tunnetuin tuotemerkki on luonnollisesti Atria, mutta myös Forssan ja Dukes merkit ovat Atria Suomi Oy:n tuotemerkkejä. Atria Suomi Oy on Atria Oyj:n tytäryhtiö ja vastaa konsernin kotimaan toiminnoista. Yhtiön toiminnot jaetaan kolmeen liiketoimintaan yksikköön, lihaliiketoimintaan, lihavalmisteliiketoimintaan ja aterija- ja siipikarjaliiketoimintaan. Sen asiakkaita ovat suurkeittiöt, vähittäiskauppa, teollisuus ja vienti. Tuotantolaitoksia Suomessa on viisi. Atrian tunnuslause ”hyvä ruoka, parempi mieli” on varmasti useimmille tuttu. (Atria 2009)

TAULUKKO 3. Atria Oyj:n tunnuslukuja vuosilta 2005 – 2008

Atria	2005	2006	2007	2008
Liikevaihto	977 milj. €	1 103 milj. €	1 272 milj. €	1 357 milj. €
Kokonaistulos	28 milj. €	27 milj. €	66 milj. €	9 milj. €
Omavaraisuusaste, %	43	43	48	38
Sijoitetun pääoman tuotto %	10	7	10	6

Atria Oyj:n liikevaihdon kehitys (taulukko 3) vuosina 2005 – 2008 on ollut positiivista. Vuonna 2005 Atria Oyj teki yritysostoja Venäjällä ja Virossa, toisaalta Nurmon yksikössä tehtiin suuria investointeja. Vuoden 2006 pieni tulosheikkenys johtui Venäjän ja Viron alueiden haltuunottoon liittyvien kertaluontoisten kulujen vuoksi. Vuonna 2007 Atria Oyj osti enemmistön ruotsalaisesta AB Stardusista ja Pouttu Oy:ltä lihanhankinta-, teurastus- ja lihanleikkuutoiminnot. Toisaalta Atria Oyj myi omistusosuutensa ruotsalaisesta tytäryhtiöstään. Vuonna 2008 Atria toteutti neljä yritysostoa, jotka kasvattivat merkittävästi sen kansainvälistä toimintaa. Kannattavuus sen sijaan laski vuoteen 2007 nähden jyrkästi, johon vaikutti lihan raaka-ainehinnan kasvu (viljan ja rehun kallistuminen) sekä Venäjän ruplan ja Ruotsin kruunun arvon heikkeneminen. Myös kuluttajien ostokäyttäytyminen kansainvälisen taantuman vaikutuksesta suuntasi ostot halvempiin tuotteisiin. Atria Suomi tehosti toimintaansa ja sai tuloksen kannattavaksi, mutta esim. Ruotsin ja Venäjän alueiden heikko tulos vei koko konsernin tuloksen alaspäin. Atrian Oyj:n tavoitteena on ollut pitää omavaraisuusaste yli 40 %:ssa ja kolmena ensimmäisenä vuonna tavoitteessa onkin pysytty. Vuoden 2008 on 10:n %-yksikön lasku, mutta vieläkin ollaan lähellä tavoitetta, joten yrityksen vakavaraisuus on hyvällä pohjalla. (Atria 2009) Sijoitetun pääoman tuotto % on pysynyt Atria Oyj:ssä hyvänä ja yleisen korkotason yläpuolella koko tarkastelujakson ajan.

5.4 Raisio Oyj

Raisio on elintarvike- ja rehualan edelläkävijä ja kasvipohjaisen ravinnon erityisosaaja. Raisiolaisia työskentelee yhdeksässä maassa noin 650, tuotantoa on Suomessa, Puolassa ja USA:ssa. Toiminnan lähtökohtana on asiakkaiden ja kuluttajien tarpeisiin vastaaminen luonnollisilla, turvallisilla ja terveellisillä tuotteilla. Raisiossa taloudellinen, ympäristö- ja sosiaalinen vastuullisuus ovat tärkeä osa yrityksen tapaa toimia. Raisio Oyj on pörssi-yhtiö. (Raisio 2009)

Raision päätuotteita ovat elintarvikkeet ja niiden terveysvaikutteiset ainesosat sekä rehut ja maltaat. Raision vahvoja brändejä Suomessa ovat mm. Elovena, Sunnuntai, Keiju, Raisio Malt, Maituri ja Herkku. Kansainvälisesti tunnetuin brändi on Benecol. Raisio on ensimmäisenä suomalaisena yrityksenä ottanut käyttöön Elovena-kaurahiutale pakkauksissa hiilidioksidimerkinnän, joka kertoo ilmakehään vapautuneen hiilidioksidin määrän tuotteen tuotannossa pellolta kaupan hyllylle. Ensimmäisenä maailmassa Raision Elovena-kaurahiutale pakkauksissa on myös H₂O-merkintä, joka puolestaan kertoo kokonaisvedenkulutuksen määrän tuotteen tuotantoketjussa. Kuluttajat ovat yhä enemmän kiinnostuneita omasta hiilijalanjäljestään ja Raisio on näillä merkeillä vastannut lisääntyvään tiedontarpeeseen. (Raisio 2009)

TAULUKKO 4. Raisio Oyj:n tunnuslukuja vuosilta 2005 - 2008

Raisio	2005	2006	2007	2008
Liikevaihto	435 milj. €	436 milj. €	422 milj. €	504 milj. €
Kokonaistulos	-10 milj. €	-41 milj. €	2 milj. €	24 milj. €
Omavaraisuusaste, %	77	75	77	78
Sijoitun pääoman tuotto %	-1	-10	4	9

Raisio Oyj:n liikevaihto on neljänä tarkasteluvuonna pysynyt lähes samana (taulukko 4), vain viimeisenä vuonna 2008 liikevaihdossa näkyy selvä nousu. Kokonaistulos pysyi kahtena ensimmäisenä vuonna vahvasti miinuksella, mikä johtui mm. siitä, että Raisiossa panostettiin paljon tutkimus- ja kehitystoimintaan, otettiin käyttöön SAP-tuotannonohjausjärjestelmä ja vahvistettiin IT-ympäristöä sekä siitä, että Raisiolla oli paljon kannattamatonta liiketoimintaa. Vuosi 2006 oli Raisiolle vaikea. Vuoden aikana toimitusjohtaja vaihtui, kuten myös suuri osa johdosta ja hallituksesta. Vuoden 2007 tavoitteeksi asetettiin kannattavuuden parantaminen toimintojen keskittämisen ja tehostamisen kautta. Vuonna 2007 tulos saatiinkin jo positiiviselle puolelle. Raisio myi kannattamattomat liiketoimintansa ja madalsi organisaatorakennettaan. Vuoden 2008

tilinpäätöksessä tehdyt toimenpiteet ovat tuottaneet tulosta ja kaikki liiketoiminnan osa-alueet päätyivät plussalle. Kautta koko tarkastelujakson Raisio Oyj:n omavaraisuusaste on pysynyt erittäin hyvänä, joten yrityksellä on ollut hyvät mahdollisuudet selvitä vaikeista ja tappiollisista vuosista. (Raisio 2009) Huonojen vuosien jälkeen myös sijoitetun pääoman tuotto % on noussut selvästi yli Suomessa vallitsevan korkotason, joten näyttäisi vahvasti siltä että Raisio Oyj:n kriittisimmät vuodet ovat tällä hetkellä takana ja talous on saatu vakautettua.

5.5 Saarioinen Oy

Saarioisten kartano mainitaan historiankirjoissa ensimmäisen kerran vuonna 1469 ja vuodesta 1941 Saarioinen on ollut nykyisessä omistuksessa. Monivaiheisen historian aikana Saarioisilla on viljelty tupakkaa, kasvatettu kirjolohia, sinikettuja ja fasaaneja, valmistettu kukkamultaa ja silitysjauhetta, säilötty purkkiin niin koiranruokaa, uusia perunoita kuin maksalaatikkoakin ja alettu ensimmäisenä Suomessa kasvattaa broilereita. Suomen ylivoimaisesti suosituin eispizza, 200-grammainen Jauhelihapizza on syntynyt nykyisin Kangasalaan kuuluvalla Sahalahdella. Tuotemerkki Kulta-Kukko otettiin käyttöön vuonna 1964. (Saarioinen 2009)

Saarioinen Oy:n tunnuslause on ”puhtaasta luonnosta hyvää valmista ruokaa”. Saarioinen perustaa toimintansa pitkälti tuotteidensa kotimaisuuteen. Saarioinen-konserniin kuuluu emoyhtiö Saarioinen Oy:n lisäksi kotimaassa viisi tytäryhtiötä ja ulkomailla kaksi. Konserni työllistää tällä hetkellä noin 2 200 henkilöä. Saarioinen on yksityisessä omistuksessa oleva perheyrittys eikä se ole pörssi-yhtiö. (Saarioinen 2009)

TAULUKKO 5. Saarioinen Oy:n tunnuslukuja vuosilta 2005 - 2008

Saarioinen	2005	2006	2007	2008
Liikevaihto	292 milj. €	307 milj. €	327 milj. €	342 milj.€
Kokonaistulos	11 milj. €	10 milj. €	17 milj. €	11 milj. €
Omavaraisuusaste, %	54	53	58	57
Sijoitetun pääoman tuotto %	13	11	11	11

Saarioinen Oy:n liikevaihto (taulukko 5) on kasvanut vuosina 2005 – 2008 tasaisesti ja maltillisesti. Tulos on ollut myös koko jakson ajan positiivinen, ainoa suurempi nousu on vuoden 2007 tuloksessa, mikä johtui osittain kertaluontoisten erien nettovaikutuksesta. Saarioinen on jatkuvasti kasvattanut markkinajoh-tajuuttaan valmisruokapuolella. Vuonna 2008 Saarioisen tulos jäi edellisvuodes-ta, koska mitään kertaluontoisia eriä ei ollut ja raaka-ainehintojen nousua ei saatu siirrettyä kuluttajahintoihin. Saarioinen Oy:n omavaraisuusaste on pysynyt koko jakson ajan hyvänä ja yrityksen maksuvalmius on ollut myös hyvää koko tarkastelujakson ajan. (Saarioinen 2009) Myös sijoitetulle pääomalle on saatu tuottoa koko neljän vuoden jakson ajalta reilusti yli vallitsevan korkotason.

5.6 Lännen Tehtaat Oyj

Lännen Tehtaat Oyj on elintarviketeollisuusyhtiö, jonka osakkeen arvo on listat-tu pörssissä. Konsernin liiketoiminta-alueita ovat pakasteliiketoiminta, kalaliike-toiminta sekä vilja- ja öljykasviliiketoiminta. Apetit Pakaste Oy kehittää, valmis-taa ja myy Suomessa pakasteita. Apetit Kala Oy kehittää, valmistaa ja myy Suomessa kalajalosteita ja myy kalajalosteita ja muita tuoretuotteita Kalatori-palvelutiskeissä. Maritim Food AS tytäryhtiöineen valmistaa äyriäis- ja kalatuot-teita Norjassa ja Ruotsissa. Yhtiön valmistamia äyriäistuotteita tuodaan myös Suomeen. Avena Nordic Grain Oy tytäryhtiöineen on kotimaiseen ja kansainvä-liseen vilja-, öljykasvi- ja palkokasvi- sekä rehuraaka-ainekauppaan erikoistunut yritys. Avenan tytäryhtiö Mildola Oy tarjoaa asiakkailleen puhtaasti luonnollisella

menetelmällä valmistettuja kasviöljyjä ja valkuaisrehuja. Emoyhtiö Lännen Tehtaat Oyj vastaa konsernihallinnosta, konsernirakenteen kehittämisestä sekä osake- ja kiinteistöomistusten hallinnoinnista. Apetit Suomi Oy vastaa Apetit tuotteiden markkinoinnista. (Lännen Tehtaat 2009)

TAULUKKO 6. Lännen Tehtaat Oyj:n tunnuslukuja vuosilta 2005 – 2008

Lännen Tehtaat	2005	2006	2007	2008
Liikevaihto	402 milj. €	409 milj. €	310 milj. €	349 milj. €
Kokonaistulos	12 milj. €	14 milj. €	13 milj. €	16 milj. €
Omavaraisuusaste, %	50	51	63	71
Sijoitetun pääoman tuotto %	11	10	4	8

Lännen Tehtaiden liikevaihdossa tapahtui vuonna 2007 lasku (taulukko 6), mikä johtui suurilta osin Suomen Rehun osake-enemmistön myynnistä. Seuraavana vuonna myytiin loput osakkeet ja Lännen Tehtaat lopetti kokonaan rehuliiketoimintansa. Samana vuonna myytiin hilloliiketoiminta Saarioinen Oy:lle. Lännen Tehtaiden toiminta on ollut koko tarkastelujakson tasaista ja omavaraisuusaste on jatkuvasti kasvanut. Vuosi 2008 oli Lännen Tehtaille paras tulosvuosi kautta aikojen ja hyvä rahoitustilanne antoivat turvallisuutta tulevaisuuden suunnitelmiin. (Lännen Tehtaat 2009) Omavaraisuusaste oli vuonna 2008 vertailujakson paras ja sijoitetun pääoman tuotto % pysyi hyvällä tasolla.

5.7 Sodexo Oy

Sodexo Oy on kansainvälinen yritys, joka aloitti toimintansa Suomessa vuonna 1979 nimellä Polarkesti. Sodexon toiminta sai alkunsa vuonna 1966 Marseillen jokilaivoilla. Tänä päivänä Sodexon toiminta on laajentunut ravitsemistoiminnasta myös toimitilapalveluihin ja se palvelee niin yksityistä kuin julkistakin sektoria.

Sodexo työllistää Suomessa 2 600 ammattilaista ja maailmassa Sodexolaisia on yhteensä 355 000. Sodexo-konserni toimii 80 maassa ja sen osakkeet noteerataan Pariisin pörssissä.

TAULUKKO 7. Sodexo Oy:n tunnuslukuja vuosina 2005 - 2008

Sodexo	2005	2006	2007	2008
Liikevaihto	150 milj. €	162 milj. €	175 milj. €	182 milj. €
Kokonaistulos	5 milj. €	4 milj. €	4 milj. €	4 milj. €
Omavaraisuusaste, %	31	28	28	26
Sijoitetun pääoman tuotto %	62	24	16	17

Sodexon liikevaihto on kasvanut tasaisesti vuosien 2005 – 2008 aikana (taulukko 7). Todennäköisesti kasvu johtuu uusien toimipaikkojen avautumisesta ja toiminnan laajentumisesta. Kokonaistulos sen sijaan on pysynyt kokoajan lähes samana, josta voidaan todeta toiminnan olleen kannattavaa vaikka uusia investointeja on mahdollisesti jouduttu tekemään. Palvelualoilla lisäksi suurin kulu ruoan raaka-aineiden lisäksi on henkilöstö. Toimitilapuolella tämä on vielä suurempi kuluerä. Omavaraisuusaste Sodexolla ei ole ollut kovin korkea tarkasteltavana ajanjaksona. Vuonna 2008 se jopa lähestyi heikon rajaa, 20 %:a. Sijoitetun pääoman tuotto % on myös tullut hurjasti alaspäin tarkastelujakson aikana, mutta on kuitenkin verrattuna moniin muihin yrityksiin, reilusti parempi. Tästä voidaan päätellä, että kansainvälisen pörssiyrityksen tavoitteena ei ole olla mahdollisimman omavarainen vaan tavoitella mahdollisimman suurta tuottoa sijoituksille. Sodexon suomalaisilta internet-sivuilta ei valitettavasti löytynyt toimintakertomuksia, joista olisi voinut tarkentaa ja varmistaa konsernin liiketapah-tumia ja niistä johtuneita muutoksia tunnusluvuissa. Sodexon kotisivut, joilta tili- ja toimintakertomukset löytyy, on ranskankielisiä, joten niitä en pystynyt tulkitsemaan työhöni.

5.8 Fazer Oy

Fazer-konserni sai alkunsa vuonna 1891 perustetusta perheyrityksestä, kun Karl Fazer avasi ensimmäisen konditoriansa Helsinkiin. Fazerilla on pitkä ja hyvin tunnettu historia suomalaisena suklaanvalmistajana. Fazerin tavaramerkki rekisteröitiin jo vuonna 1908. 1924 Fazer aloitti Helsingissä keksien valmistuksen ja vuonna 1947 Biscuittehtaan uudeksi nimeksi tuli Hangon keksi. 1952 Fazer osti Oululaisen ja leipomotoiminta laajeni. 1976 Fazer Catering (nykyään Fazer Amica) aloitti toimintansa. 1990-luvulla Fazer vahvisti asemiaan makeistuotannossa tekemällä yhteistyötä Cloetta AB:n kanssa ja ostamalla Candy King:n. Muita Yrityskauppoja olivat mm. Kulinaari Ravintoloiden ja Chymos Oy:n ostot. 2000-luvun alussa Fazer laajensi toimintaansa edelleen Pohjoismaissa sekä Baltian maissa ja Venäjällä. Tänäpäin Fazer-konserni tarjoaa ruokailupalveluja, leipomotuotteita sekä makeisia kahdeksassa maassa. Konserniin kuuluu neljä toimialaa: Fazer Amica, Fazer Leipomot Fazer Makeiset ja Fazer Venäjä. Fazer-konsernilla on toimintaa Pohjoismaissa, Virossa, Latviassa, Liettuassa ja Venäjällä. Vuoden 2008 lopussa Fazer-konserni työllisti 15 823 työntekijää. (Fazer 2009)

TAULUKKO 8. Fazer Oy:n tunnuslukuja vuosina 2005 - 2008

Fazer	2005	2006	2007	2008
Liikevaihto	986 milj. €	1 069 milj. €	1 193 milj. €	1 160 milj. €
Kokonaistulos	24 milj. €	28 milj. €	30 milj. €	86 milj. €
Omavaraisuusaste, %	63	64	65	48
Sijoitetun pääoman tuotto %	8	9	10	8

Fazer-konsernin liikevaihdon kehitys (taulukko 8) on tarkasteluvuosina ollut nousussa, mutta vuonna 2008 se laski hieman edelliseen vuoteen verrattuna. Notkahduksen aiheutti Candy King:n myynti vuoden 2007 lopussa, koska sen

tuomaa liikevaihtoa ole enää laskettu vuoden 2008 lukuihin. Muutenkin maailmanlaajuinen taantuma sekä Venäjän ja Ruotsin valuuttojen heikkeneminen aiheutti ongelmia. Siitä huolimatta Fazerin kokonaistulos vuodelta 2008 oli menestyksenkäs, johtuen juuri Candy King:n tuomasta myyntivoitosta. Omavaraisuusasteessa näkyy myös laskua vuonna 2008. Tilikauden aikana tehtiin osakeostoja (Fazer Konfektyr Service AB) ja koska myös velkojen määrä on lisääntynyt, on oletettavaa, että ostot on tehty lainarahoituksella. Fazer-konsernin sijoitetun pääoman tuotto % on sen sijaan koko tarkastelujakson ajan pysynyt hyvänä. (Fazer 2009)

5.9 Lassila & Tikanoja Oyj

Lassila & Tikanoja on erikoistunut ympäristönhuoltoon sekä kiinteistöjen ja laitosten tukipalveluihin ja on merkittävä puupohjaisten biopolttoaineiden, kierrätyspolttoaineiden ja uusioraaka-aineiden toimittaja. L&T toimii Suomessa, Ruotsissa, Latviassa ja Venäjällä. Lassila & Tikanoja perustettiin vuonna 1905 Vaasassa ja se toimi alun perin tukkuliikkeenä, jonka tuotteita olivat mm. kankaat, saippua, silakka, vesirinkelit ja makeiset. Vuonna 1923 aloitettiin tukkukaupan rinnalla teollinen vaatteiden valmistus. Tunnetuimpia tuotemerkkejä ovat Tiklasvaatteet ja Topman-kengät. Pörssissä Lassila & Tikanojan osakkeiden noteeraus alkoi vuonna 1961. 1980-luvulla toiminta laajeni yritysostoilla, jolloin Lassila & Tikanoja osti kuitukangasvalmistaja J.W. Suominen Oy:n ja Amerplast Oy:n sekä osake-enemmistön Säkkiväline Oy:stä. Vaatetus- ja kenkäteollisuudesta sekä tukkukaupasta luovuttiin 1990-luvan alussa ja vuonna 1995 Säkkivälineestä tuli Lassila & Tikanojan tytäryritys. Nykyisen muotonsa Lassila & Tikanoja sai 30.9.2001, kun silloinen Lassila & Tikanoja Oyj jakautui kahdeksi erilliseksi yhtiöksi (Lassila & Tikanoja Oyj ja Suominen Yhtymä Oyj). Säkkiväline Oy:n sulautuessa Lassila & Tikanojaan vuonna 2002 lanseerattiin myös nykyinen L&T-tuotemerkki. Vuoden 2008 lopussa L&T:llä oli kokoaikaisia ja osa-aikaisia työntekijöitä yhteensä 9 490. (Lassila & Tikanoja 2008)

TAULUKKO 9. Lassila & Tikanoja Oyj:n tunnuslukuja vuosina 2005 – 2008

L & T	2005	2006	2007	2008
Liikevaihto	377 milj. €	436 milj.€	555 milj. €	606 milj. €
Kokonaistulos	30 milj. €	41milj. €	32 milj. €	43 milj. €
Omavaraisuusaste, %	50	50	47	43
Sijoitetun pääoman tuotto %	17	20	17	13

Lassila & Tikanojan liikevaihdon kehitys (taulukko 9) on ollut vuosina 2005 – 2006 jatkuvasti ja tasaisesti kasvavaa. Osa kasvusta johtuu useista yritysostoista, mutta myös yrityksen orgaaninen kasvu on ollut vahvaa ja markkinoille on tuotu paljon uusia palvelutuotteita. Kokonaistuloksessa ei vastaavaa nousua voida havaita, mutta tulos on kuitenkin vuosittain ollut hyvää ja tasaista. Omavaraisuusaste on myös pysynyt koko tarkastelujakson yli 40 %:n, mikä on usean tarkasteleman yrityksen tavoite. Sijoitetun pääoman tuotto % on myös ollut yleistä korkotasoa huomattavasti parempaa, joten sijoituskohteena Lassila & Tikanoja on ollut tuottava. Ainoastaan vuonna 2008 on havaittavissa pudotusta, mikä lienee osittain seurausta kansainvälisestä rahoituskriisistä, kovasta kilpailusta ja tuotantokustannusten noususta. (Lassila & Tikanoja 2008)

5.10 ISS Palvelut

ISS Palvelut toimii sekä yksityisellä että julkisella sektorilla tarjoten asiakkaalle standardisoituja yksittäisiä palveluita tai useista palveluista koostuvia monipalveluratkaisuja. ISS Palvelut on osa kansainvälistä ISS-konsernia, jonka palveluksessa työskentelee 460 000 ammattilaista 50 eri maassa. ISS Palvelut tuottaa siivous-, ruokailu, kiinteistö-, toimisto- ja turvallisuuspalveluita. ISS-konserni perustettiin vuonna 1901 Tanskassa. Suomeen ISS-konserni rantautui vuonna 1957, kun perustettiin Oy Siivouskeskus, jonka ensimmäinen asiakas oli

Stockmannin tavaratalo. Jo tuohon aikaan oltiin kiinnostuneita siivouksen ulkoistamisesta, joten ilmiö ei ole mitenkään uusi Suomessa. Vuonna 1969 Siivouskeskuksen nimi muutettiin ServiSystems Oy:ksi. 1980- ja 1990-luvuilla ISS-konserni teki mittavia yritysostoja ja laajensi toimintaansa maailmanlaajuisesti. 2000-luvulla ISS Palveluiden toiminta on laajennut entisestään ja se on saavuttanut merkittävän aseman alallaan. (ISS Palvelut 2009)

TAULUKKO 10. ISS Palveluiden tunnuslukuja vuosina 2005 - 2006

ISS Palvelut	2005	2006	2007	2008
Liikevaihto	425 milj. €	440 milj. €	462 milj. e	490 milj. €
Kokonaistulos	0 milj. €	-13 milj. €	0 milj. €	0 milj. €
Omavaraisuusaste, %	30	27	28	33
Sijoitetun pääoman tuotto %	4	-0	8	8

ISS Palveluiden liikevaihto on kasvanut (taulukko 10) tarkastelujaksolla joka vuosi edellisestä mikä selittyy yritysostoilla ja toiminnan laajentumisella. Toimintakaudella 2007 ISS Palvelut keskittyi tavoittelemaan maltillista kasvua ja paikkaamaan vuonna 2006 tulleet tappiot. Vuosi oli menestyksenkäs, mutta vaati mm. henkilöstön vähennyksiä ja organisaation muutoksia. Liikevaihdon kasvu jatkui myös vuonna 2008, mutta aikaisempaa parempaan tulokseen ei silti päästy. Omavaraisuusaste on sen sijaan ollut vuonna 2008 paras koko tarkastelujakson aikana, joten yhtiön vakavaraisuus on kuitenkin paremmalla pohjalla kuin aikaisemmin. Kuitenkaan se ei ole ylittänyt 40 %:a, mitä pidetään yleisesti tavoiteltavana lukuna. Sijoitetun pääoman tuotto % kävi nollassa vuonna 2006, joka oli ISS Palveluille muutenkin tappiollinen toimintakausi. Luku on siitä tasolta myös noussut ja vuonna 2008 se oli jo yleistä korkotasoa parempi. (ISS Palvelut 2009)

6 YRITYSTEN VERTAILU TOIMIALOITTAIN

Tässä kappaleessa on tarkoituksena verrata yritysten kasvua, kehitystä ja menestymistä ja niiden eroja toimialoittain. HKScan Oyj, Atria Oyj ja Saarioinen Oy ovat toiminnaltaan samankaltaisia ja kaikki ovat esim. merkittäviä lihan ja valmisruokien toimittajia Suomessa, joten ne olen valinnut vertailtavaksi keskenään. Raisio Oyj, Lännen Tehtaat Oyj ja Valio Oy edustavat selkeästi enemmän teollisuuden ja raaka-ainepuolen valmistusta. Valion kanssa olisi ollut mielenkiintoista vertailla Arla Ingmania, mutta Arla Ingmanin lukujen puuttuessa sitä ei voinut tehdä. Vaikeammin eriteltäviä ja jaoteltavia ovat Sodexo Oy, Fazer Oy, ISS Palvelut Oy ja Lassila & Tikanoja Oyj. Sodexho, Fazer ja ISS Palvelut tarjoavat kaikki sekä toimitila- että ruokapalveluja, kun taas Lassila & Tikanoja tarjoaa vain toimitila- ja kiinteistöpalveluita. Fazer Amica ja Lassila & Tikanoja tarjosivat muutaman vuoden yhdistettyä ruoka-, siivous- ja toimitilapalvelua yhteisyrityksellä nimeltä Blue Service Partners Oy, mutta vuonna 2008 Fazer Amica osti Lassila & Tikanojan osuuden yrityksestä. Päädyin vertailemaan näitä neljää keskenään vaikka eroja toimintojen välillä jonkun verran onkin.

Liikevaihtoja vertailtaessa ensimmäisenä nousee esille yritysten koko. Saarioinen perinteisenä perheyriksenä ei ole liikevaihdoltaan lähelläkään pörssiyrityksiä HKScan Oyj:tä ja Atria Oyj:tä. Kokonaistuloksessa ei kuitenkaan ole havaittavissa samanlaisia eroja eli kuten jo aikaisemmin tässä työssä on todettu, liikevaihto ei vielä kerro yrityksen varsinaisesta menestymisestä. Vertailtaessa esim. vuoden 2008 lukuja, jolloin maailmanlaajuinen taantuma jo osittain näkyi tuloksissa, Saarioinen teki paremman kokonaistuloksen kuin HKScan ja Atria. Aikaisempina vuosina tosin tilanne on ollut toisinpäin, mutta Saarioisen tekemä tulos on ollut tarkastelujakson aikana tasaisempaa kuin Atrian ja HKScanin tulokset. Selkeä ero koko tarkastelujakson aikana on omavaraisuusasteessa. Saarioisella se ollut koko ajan yli 50 %, kun taas Atrialla ja HKScanilla luvut ovat vaihdelleet 29:stä 45:en %:in. Pörssiyrityöiden omavaraisuusasteessa vertailun perusteella voisi nähdä nopeamman laskun taloudellisen taantuman vuoksi kuin perheomistuksessa olevassa yrityksessä. Sama tilanne on havaittavissa myös

sijoitetun pääoman tuotossa. Saarioisella kehitys ja lukujen heilahtelut ovat olleet paljon maltillisempia kuin vertailuyrityksissä.

Raaka-aineteollisuuden puolella Valio Oy ei-pörssiyhtiönä on taas selkeästi liikevaihdoltaan Raisio Oyj:tä ja Lännen Tehtaat Oyj:tä suurempi. Mielenkiintoista toiminnossa on se, että vaikka kaikkien liikevaihto on vuodesta toiseen kasvanut, niin kokonaistulokset kertovat menestyksestä aivan toista. Raisio Oyj on menestyksekkäästi nostanut itsensä tappiollisesta tilanteesta, kun taas Valio on tarkastelujakson aikana pudonnut miinukselle. Lännen Tehtaat on tästä ryhmästä ainoana tehnyt tasaista kokonaistulosta. Raisio Oyj on joutunut tekemään tarkastelujakson aikana suuria muutoksia toiminnassaan, jotta tulos on saatu nousuun, kun taas Valio on joutunut yllättäen maksamaan maidon raaka-aineesta paljon enemmän kuin aikaisemmin ja jatkuvasti vähenevä kotimaisen maidon raaka-aine rasittaa tulosta. Tästä voi huomata, että eri teollisuudenalat eivät ole vertailukelpoisia keskenään kaikilla osa-alueilla. Tässä vertailuryhmässä voidaan myös todeta erona edelliseen ryhmään verrattuna, että pörssiyhtiöllä on parempi omavaraisuusaste kuin ei-pörssiyhtiöllä. Huonoista vuosista huolimatta Raisiolla on omavaraisuusaste pysynyt erittäin hyvänä, kun taas Valion kohdalla omavaraisuusaste putosi heti alle 40 %:n samalla kun kokonaistulos putosi miinukselle. Raisio Oyj:n sijoitetun pääoman tuotto % on koko ajan nousut, joten voidaan olettaa että yrityksen sisällä tehdyt toimenpiteet ovat olleet oikeita yrityksen menestymisen kannalta. Valion ja Lännen Tehtaiden luku on sen sijaan tarkastelujakson aikana jatkanut tasaisesti laskuaan, mistä voidaan päätellä, että tulevaisuudessa on tehtävä joitain ratkaisevia toimenpiteitä, jotta kehitys saataisiin nousujohteiseksi.

Ruoka- ja toimitilapalveluita tuottavia yrityksiä vertailtaessa suurimpana liikevaihdoltaan erottuu Fazer-konserni ja se on myös tehnyt parhaimman kokonaistuloksen euroissa mitattuna. Tosin vuoden 2008 nousu kokonaistuloksessa johdettiin Candy King:n myynnistä saadusta voitosta. Tässä ryhmässä vertailtavien yritysten tuloskehitys on ollut tasaista ja positiivista, paitsi ISS Palvelut ei ole päässyt tarkastelujakson aikana kokonaistuloksessa plussalle. Omavaraisuusasteessa huomataan selvät erot kansainvälisen, kotimaisen ja perheyriksen

välillä. Sodexolla ja ISS Palveluilla omavaraisuusaste on selvästi alhaisempi kuin Lassila & Tikanojalla, vaikka L&T onkin Suomessa pörssiyhtiö. Niiden omavaraisuusaste ei ole lähelläkään sitä mitä yrityksen yleisesti Suomessa tavoittelevat eli 40 %:a. L&T:llä se on koko tarkastelujakson ajan pysynyt päälle 40 %:n ja Fazerilla se on vieläkin korkeampi. Tästä voidaan päätellä, että Suomessa painotetaan enemmän yrityksen vakavaraisuutta pidemmällä tähtäimellä kuin tavoitellaan suuria voittoja hetkellisesti. Sama suuntaus näkyy myös sijoitetun pääoman tuotto %:ssa. Fazerilla tuotto on ollut koko tarkastelujakson tasaisista, kun taas esimerkiksi Sodexolla tuotto % on heilahdellut aika suurellakin välillä. Kuitenkin Sodexon luvut ovat olleet parhaimpia tässä ryhmässä olleista yrityksistä, huolimatta siitä, että omavaraisuusaste ei ole kovin korkea. Toiseksi parhaimmat luvut ovat olleet Lassila & Tikanojalla, jolla omavaraisuusastekin on ollut koko jakson hyvä.

Kokonaisuutena ei voida sanoa, että esimerkiksi raaka-aineteollisuus olisi menestynyt paremmin kuin joku toinen ryhmä, mutta selkeästi näistä ryhmistä parhaiten tarkastelujakson aikana on menestynyt liha- ja valmisruokateollisuus. Tosin vuonna 2008 kaikkien kolmen yrityksen toiminnan tuloksessa näkyy lievää laskua. Parhaimman tuoton sijoitetulle pääomalle tarkastelujakson aikana saavutti Sodexo vuonna 2005, jolloin luku oli huima 62 %.

7 EROJA PÖRSSI- JA EI-PÖRSSIYHTIÖN VÄLILLÄ

Vertailtaessa eroja pörssiyhtiöiden ja ei-pörssiyhtiöiden kesken mitään erityisen isoja eroja yritysten välillä ei ole havaittavissa. Suomalaiset pörssiyhtiöt ovat hyvin omavaraisella pohjalla verrattuna kansainvälisiin yrityksiin. Suoraan ei voida edes sanoa, että perheyrietykset olisivat omavaraisuutensa puolesta paremmin menestyviä. Varsinkin, jos katsoo esimerkiksi Raisio Oyj:n tilannetta tarkastelujakson aikana, sillä on ollut omavaraisuusaste jatkuvasti yli 70 %:n vaikka tulos on ollut tappiollinen. Pörssiyhtiöiltä odotetaan hyvää tulosta joka toimintavuodelta ja jo pienikin taantuma voi vaikuttaa sijoittajien käyttäytymiseen osakemarkkinoilla.

Talouselämä-lehti laskee yrityksille ns. TE-arvon, joka auttaa havainnollistamaan kuinka hyvin yritys on edellisellä toimintakaudella taloudellisesti menestynyt. Vuonna 2008 työssäni vertailuista yrityksistä korkeimman lukeman sai Raisio Oyj, jonka TE-luku oli 8,8 asteikolla 4 – 10. Yli kahdeksan arvosanaan toimintakaudella 2008 ylsivät myös Lassila & Tikanoja Oyj, Fazer Oy, Lännen Tehtaat Oyj ja Saarioinen Oy. Huonoimman arvosanan 5,5 saavutti Valio Oy, jonka huono taloudellinen menestyminen on luettavissa myös suoraan kokonaistuloksesta. Myöskään TE-arvosanan perusteella ei voida tehdä selvää eroa pörssi- tai ei-pörssiyhtiöiden välillä vaan menestyjien joukossa on molempia.

8 TULEVAISUUDEN NÄKYMIÄ JA POHDINTAA

Vuoden 2009 huonot talousnäkymät Suomessa ja maailmalla vaikuttavat yritysten toimintaan. Taantumasta huolimatta osa tarkasteltavista yrityksistä luottaa tulevaisuuteen ja lähtee yhä tavoittelemaan vuodelta 2009 tuloksen parantumista vuoteen 2008 verrattuna. Liha- ja valmisruokateollisuus uskoo kuluttajien ostovoimaan vuonna 2009 ja kannattavuuden keskeisin haaste onkin tasapainon saavuttaminen tuotantokustannusten ja myyntihintojen välillä.

Valion tilanne ei ole aivan samanlainen kuin Saarioisen, Atrian ja KHScanin. Valio lähtee vuoteen 2009 tappiollisesta tilanteesta ja taloutensa tervehdyttämiseksi se onkin päättänyt laskea maidontuottajille maksettavaa maidon raaka-aineen litrahintaa 4,7 sentillä maaliskuun alusta. Tämä kuitenkin hankaloittaa maidontuottajien tilannetta ja uhkana on turvautuminen tuontimaitoon. Lisäksi Valiolla on ryhdytty lukuisiin kustannussäästöihin tähtääviin toimenpiteisiin ja Valion hallitus onkin tehnyt esityksen osakepääoman korotuksesta toiminnan turvaamiseksi. (Valio 2009)

Yhteinen epävarmuustekijä lähes jokaisella yrityksellä vuoteen 2009 siirryttäessä oli raaka-ainehintojen mahdollinen ja ennustamaton nousu. Yleisesti vuosi 2009 nähtiin toimintakertomuksissa toiminnan vakauttamisen vuotena ja tavoitteet olivat hyvin maltillisia. Suuriin investointeihin ei yrityksillä ollut halukkuutta ja toimintaa pääsääntöisesti suunniteltiin tehostettavaksi sisäisillä ratkaisuilla. Toimitilapalveluita tarjoavat yritykset näkevät taantumän ja hidastuvan talouskasvun jopa mahdollisuutena oman toimintansa ja asemansa vakauttamiseen.

Mielenkiintoista yritysten kirjaamissa tulevaisuuden näkymissä oli, että tiedossa olevasta taantumasta huolimatta tulevaisuus ja uusi toimintakausi haluttiin nähdä positiivisessa valossa. Oletettavasti sillä halutaan luoda toimintakertomusten lukijoille ja mahdollisille sijoittajille mielikuvaa yrityksen menestymisestä myös tulevaisuudessa.

LÄHTEET

Atria Oyj. 2009. Luettu 24.5.2009. Saatavissa:
<http://www.atria.fi>

Balance Consulting. 2009. Luettu 21.9.2009. Saatavissa:
<http://www.balanceconsulting.fi/palvelu/htm/>

Euroopan yhteisöjen neljäs ja seitsemäs yhtiöoikeudellinen direktiivi 1978

Fazer Oy. 2009. Luettu 2.10.2009. Saatavissa:
http://www.fazergroup.com/templates/Fazer_Information.aspx?id=1732&epslanguage=FI

HKScan Oyj. 2008. Luettu 19.5.2009. Saatavissa:
<http://yritys.hk-ruokatalo.fi/portal/suomi/hkscan>

HkScan Oyj. 2009. Luettu 21.9.2009. Saatavissa: http://yritys.hk-ruokatalo.fi/portal/suomi/hkscan/sijoituksena/tulos_ja_tunnusluvut/

ISS Palvelut Oy. 2009. Luettu 2.10.2009. Saatavissa:
http://www.fi.issworld.com/iss_palvelut_yrityksena/Pages/ISS_Palvelut.aspx

Kasanen E., Koskela M., Leppiniemi J., Puttonen V. & Virtanen K. 1996. Laskentatoimen ja rahoituksen perusteet. KY-Palvelu Oy. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset

Kinnunen J., Laitinen E., Laitinen T., Leppiniemi J. & Puttonen V. 2004. Mitä on yrityksen taloushallinto? KY-Palvelu Oy. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy

Kirjanpitolaki 1973

Lassila & Tikanoja. 2008. Luettu 2.10.2009. Saatavissa: <http://www.lassila-tikanoja.fi/fi/lassilatikanoja/Sivut/Default.aspx>

Lännen Tehtaat Oyj. 2009. Luettu 27.9.2009. Saatavissa:
<http://www.lannen.fi/fi/html/default.asp>

MTT (Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus). 2009. Luettu 21.9.2009. Saatavissa:
https://portal.mtt.fi.portal/page/portal/taloustohtori/eufadvanced/taustatiedot/oma_varaisuusaste

Neilimo K. & Uusi-Rauva E. 2001. Johdon laskentatoimi. Helsinki: Edita Oyj.

Raisio Oyj. 2009. Luettu 6.9.2009. Saatavissa:
<http://www.raisio.com/www/page/714>

Raisio Oyj. 2009. 28.8.2009. Luettu 23.9.2009. Saatavissa:
<http://www.raisio.com/www/page/2383>

Raisio Oyj. 2009. 1.9.2009. Luettu 23.9.2009. Saatavissa:
<http://www.raisio.com/www/page/2444>

Raisio Oyj. 2009. 13.3.2009. Luettu 27.9.2009. Saatavissa:
<http://www.raisio.com/www/page/Julkaisut>

Saarioinen Oy. 2009. Luettu 23.9.2009. Saatavissa:
<http://www.saarioinen.fi/index.asp?id=90124B321BBE4CB9BA5BF3F955C192AD>

Saarioinen Oy. 2009. Luettu 27.9.2009. Saatavissa:
<http://www.saarioinen.fi/index.asp?id=CB2BF17A0DE4433CBCC2725D8F029B28>

Salmi, Ilari. 2000. Mitä tilinpäätös kertoo? Helsinki: Oy Edita Ab.

Sodexo. 2009. Luettu 30.9.2009. Saatavissa: <http://www.sodexo.fi/fi-FI/sodexo/>

Talouselämä. 2008. Talouselämä 500. 27.5.2008. Luettu 7.4.2009. Saatavissa:
<http://www.talouselama.fi/te500/>

Talouselämä. 2009. Talouselämä 500. Luettu 15.9.2009. Saatavissa:
<http://www.talouselama.fi/te500/>

Taloussanommat. 2009. 30.9.2009. Luettu 30.9.2009. Saatavissa:
<http://www.taloussanommat.fi/porssi/osakkeet?rfsh=1>

Valio Oy. 2009. Luettu 24.5.2009. Saatavissa:
<http://www.valio.fi/page/portal/Valioyritys>

Valtiokonttori. 2009. 22.9.2009. Luettu 29.9.2009. Saatavissa:
<http://www.treasuryfinland.fi/public/default.aspx?contentid=19653&nodeid=18401>

LIITTEET

Liite 1. Kirjanpidon termistöä

LIITE 1

Kirjanpidon termistöä

Emoyritys	Emoyrityksellä on määräysvalta konsernin muihin yrityksiin nähden, määräysvallan kohteena olevaa yritystä kutsutaan tytäryritykseksi. (Kinnunen, Laitinen E., Laitinen T., Leppiniemi & Puttonen 2004, 44-46.)
Gearing	$100 \times (\text{nettovelat} / \text{oma pääoma})$. Nettovelat saadaan vähentämällä korollisista veloista likvidit varat, joita ovat rahoitus-arvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset.
IAS/IFSR-tilinpäätösstandardi	International Financial Reporting Standards, kansainvälinen tilinpäätösstandardi, jonka mukaan tilinpäätökset myös Suomessa pitkälti laaditaan.
Inflaatio	Inflaatiolla tarkoitetaan rahan arvon heikkenemistä. Esimerkiksi Suomessa vuotuinen inflaatiotasoa on pysytellyt pitkään noin 2 prosentissa eli meillä inflaatio ei ole ollut nopeaa. (Kinnunen, Laitinen E., Laitinen T., Leppiniemi & Puttonen 2004, 44-46.)
Konserni	Konsernilla tarkoitetaan kahden tai useamman yrityksen muodostamaa taloudellista kokonaisuutta, jossa emoyrityksellä on yksin tai yhdessä muiden samaan konserniin kuuluvien yritysten kanssa määräämisvalta yhdessä tai useassa muussa yrityksessä. Konsernin taloudellinen tulos ja asema esitetään konsernitilinpäätöksellä, joka tehdään yhdistämällä yksittäisten konserniin kuuluvien yhtiöiden laatimat omat tilinpäätökset. (Kinnunen, Laitinen E., Laitinen T., Leppiniemi & Puttonen 2004, 15-18.)

Liikevaihto	Liikevaihdolla tarkoitetaan yrityksen varsinaisen toiminnan myyntituottoja, joista on vähennetty myönnetty alennukset sekä arvonlisävero ja muut välittömästi myynnin määrään perustuvat verot. (Kinnunen, Leppiniemi, Puttonen & Virtanen 2002)
NORM-kerroin	Tunnuslukujen laskentakaavoissa käytetään NORM-kerrointa, jos tilikauden pituus poikkeaa normaalista 12 kuukaudesta.
Pörssiyhtiö	Pörssiyhtiön osakkeet ovat julkista kauppatavaraa ja osakkeiden arvo noteerataan pörssissä. Se on usein suuri yritys ja sen on täytettävä pörssin sille asettamat vaatimukset ja velvoitteet. Yrityksen perässä oleva lyhenne Oyj on merkki siitä että yritys on julkinen osakeyhtiö. (Kinnunen, Laitinen E., Laitinen T., Leppiniemi & Puttonen 2004, 15.)
TE-arvosana	TE-arvosana (asteikko 4–10) luokittelee yrityksiä niiden taloudellisen menestyksen perusteella. Arvosana koostuu kolmen tunnusluvun yhdistelmästä: sijoitetun pääoman tuotosta, omavaraisuusasteesta ja gearingista, jotka kuvaavat kannattavuutta ja rahoitusasemaa. Tunnuslukujen saamat arvot on pisteytetty ja niistä on laskettu painotettu keskiarvo. Laskelmassa sijoitetun pääoman tuoton paino on 2, muiden 1.
Tunnusluku	Tilinpäätöksestä voidaan laskea erilaisia tunnuslukuja ja niiden avulla vertailla yritysten menestymistä. Niistä saadut tulokset ovat suuntaa antavia ja päteviä vain saman toimialan ja kokoluokan yrityksissä.